

Eduard Odinets

Riigikogu õiguskomisjon
õiguskomisjon@riigikogu.ee

Teie:

17.05.2023

Arvamus kollektiivsele pöördumisele “Alandada süüvõime alampiiri alates 12 aastastest, et ei korduks Pärnumaa peksujuhtumid”

Mul on väga hea meel, et Riigikogu õiguskomisjon on asunud selle kollektiivse pöördumise osas välja selgitama erinevate spetsialistide ja huviorganisatsioonide arvamust.

Mainin kohe alustuseks, et selles kollektiivses pöördumises tehtud ettepanekuid ma ei toeta.

Eesti on ühinenud arenenud riikides domineerivaks kujunenud seisukohaga, et ka õigusrikkumise toime pannud laps on abivajav laps ja erinevate ametnike roll on eelkõige selles, et lapse vajadused tuvastada ning lahendada. Omaks on võetud seisukoht, et laps vajab oma füüsilise ja vaimse ebaküpsuse tõttu erilist kaitset ja hoolt.

Kriminaalvastutuse vanusepiiri kehtestamisel tuleb püüda leida tasakaal lapse kaitsevajaduse ja tema iseseisva otsustamise ja vastutamise õiguse ning kohustuse vahel. Eesti seaduse kohaselt on laps alates 14. eluaastast süüvõimeline. Enamikul juhtudest rakendatakse ka 14 – 17 aastaste alaealise suhtes teistsuguseid mõjutusvahendeid kui täiskasvanute suhtes. Lapse puhul ei ole eesmärk mitte tema karistamine, vaid käitumismudelite mõjutamine. Eesmärgiks on eelkõige, et laps mõistaks oma teo ebasobivust ja saaks võimaluse tekitatud kahju heastamiseks.

Alla 14 aastase lapse puhul tuleb kasutada kasvatuslikke mõjutusvahendeid, mille kohaldamine on eelkõige kohaliku omavalitsuse roll. Ei saa eitada, et erinevad kohalikud omavalitsused on erineva võimekusega selliste alternatiivsete mitte-kriminaalõiguslike mõjutusvahendite kohaldamisel. Ning mõnede omavalitsuste võimekus jätab selles osas soovida.

Kuid kuidagi ei saa nõustuda mõttega, et kui mõned kohalikud omavalitsused on raskustes oma piirkonna alaealistele õigusrikkujatele vajalike sotsiaalprogrammide ja muude mõjutusvahendite pakkumisel, siis sobivaks lahenduseks oleks nende alla 14 aasta vanuste alaealiste kriminaalvastutusele võtmine.

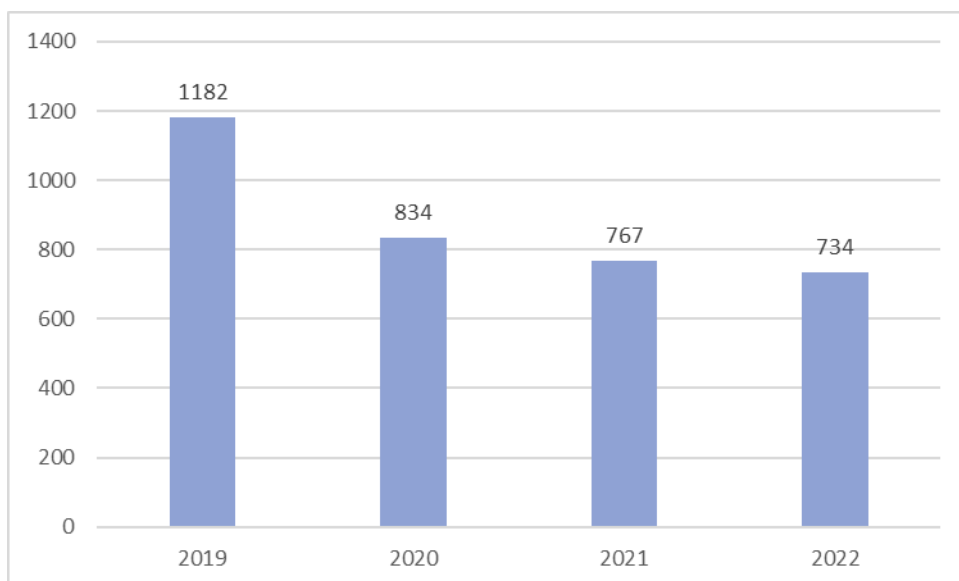
Senised empiirilised uuringud on näidanud, et rangete kriminaalkaristuste kohaldamine ei anna märgatavaid positiivseid tagajärgi isegi 14 – 17 aastaste alaealiste õiguserikkujate puhul. Seda tähelepanekut on kinnitanud ka meil Eestis läbiviidud alaealiste kurjategijate käitumismudelite longituud-uuring.¹

Sellele, et puudub vajadus kriminaalvastutuse eapiiri allapoole toomiseks, viitab ka asjaolu, et hoolimata sellest (ning suure tõenäosusega just selle tõttu), et pärast 2018.a. toimusid olulised muudatused alaealiste õiguserikkujate probleemidega tegelemist reguleerivas seadusandluses ning reageerimise praktikas, on oluliselt vähenenud nii alaealiste poolt toime pandud kuritegude arv (vt joonis 1).

---

¹ Saar, J. Later Criminal Careers of Occupants of Juvenile Reformatory and Penal Institutions. - Juridica International, Law Review University of Tartu. Tartu, 2003, Vol VIII, pp.100-109.
https://www.juridicainternational.eu/article_full.php?uri=2003_VIII_100_later-criminal-careers-of-occupants-of-juvenile-reformatory-and-penal-institutions

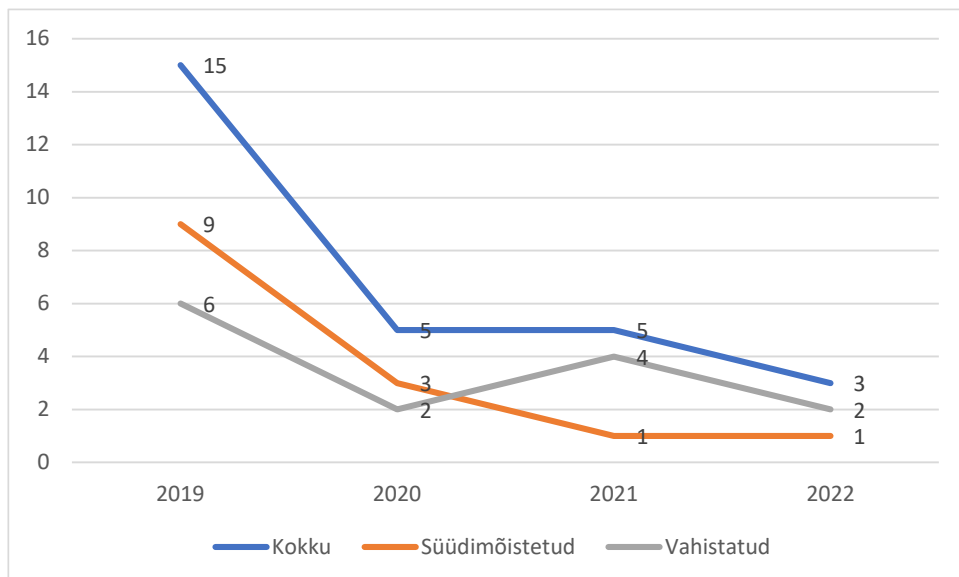
Joonis 1 Alaealiste poolt toime pandud kuritegude arv.

Andmed on pärit justiitsministeeriumi kogumikust „Kuritegevus Eestis 2022“, <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2022/alaealiste-oigusrikkumised/>

Ning seda hoolimata sellest, et alaealiste suhtes kohaldatavad vahendid on tõesti just sel perioodil oluliselt leebemaks läinud (vt joonis 2).

Joonis 2. Alaealiste vangide arva aasta lõpu seisuga

Andmed on pärit justiitsministeeriumi kogumikust „Kuritegevus Eestis 2022“, <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2022/vangistus/>

Seega leian, et kriminaalvastutuse ea alandamiseks ei ole alust.

Parimate soovidega,
professor Jaan Ginter
/allkirjastatud digitaalselt/